

Celem badań jest określenie roli, jaką organizacje III sektora odgrywają w polityce społecznej w Polsce po 1989 r. Cel ten zostanie osiągnięty przez zbadanie roli trzeciego sektora w dwóch szczegółowych politykach publicznych, tj. polityce edukacji i pomocy społecznej. W wymiarze teoretycznym projekt został oparty na koncepcji koprodukcji (co-production) (Pestoff&Brandsen 2008, Pestoff 2009, 2012), która określa rolę i wkład trzeciego sektora zarówno w stanowienie, czyli formułowanie, wyznaczanie kierunków, wybór narzędzi i metod realizacji polityki publicznej (co-governance), jak również w jej realizację, tj. świadczenie usług publicznych (co-production) oraz zarządzanie nimi (co-management). Osiągnięciu głównego celu naukowego służy realizacja trzech celów szczegółowych, jak: 1) zbadanie wkładu organizacji III sektora w formułowanie i implementację polityki edukacyjnej i pomocy społecznej 2) porównanie wkładu III sektora w obu politykach publicznych 3) określenie modelu relacji między III sektorem a administracją publiczną w obu politykach publicznych na poziomie krajowym i lokalnym.

Powodem podjęcia problematyki badawczej w projekcie jest próba nadania nowej jakości analizom dotyczącym relacji międzysektorowych (III sektor – administracja publiczna) i roli III sektora w polskiej polityce społecznej. Wynika to z faktu, że dotychczasowe polskie badania prowadzone przez różne zespoły badawcze, jak m.in. Stowarzyszenie Klon/Jawor, Instytut Spraw Publicznych, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych lub Instytut Studiów Politycznych PAN, a także dane statystyki publicznej (badanie GUS na tzw. formularzu SOF-1), koncentrują się przede wszystkim na analizach potencjału usługowego III sektora. Mamy zatem do czynienia z badaniem roli organizacji III sektora jako dostawcy usług publicznych, ale bez należytego rozpoznania ich potencjału jako podmiotów zarządzających tymi usługami. Z kolei udział III sektora w formułowaniu celów, narzędzi i kierunków polityk publicznych jest w dotychczasowych polskich badaniach w zasadzie zupełnie pominięty. Oczywiście istnieją badania (m.in. Olech 2012), które w pewnym stopniu dotyczą tego problemu, ale po pierwsze nie odnoszą się one do III sektora (tylko do obywateli), a po drugie operują koncepcją partycypacji, a nie koprodukcji. Takie ujęcie roli III sektora wynika z osadzenia kierunku analiz w paradygmacie współpracy międzysektorowej, zaczerpniętym z ustawy z dn. 24 kwietnia 2004 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Mamy zatem w polskich badaniach, a także dokumentach administracji publicznej, opisy dobrej i złej współpracy lub współpracy finansowej i pozafinansowej. W każdym badaniu jest to jednak zawsze „współpraca”. Tymczasem nie każda relacja między organizacjami III sektora a administracją publiczną może być uznana za współpracę, podobnie jak relacje międzysektorowe nie ograniczają się wyłącznie do aktywności w zakresie wytwarzania usług publicznych w wymiarze finansowym lub pozafinansowym. Zastosowanie koncepcji koprodukcji w projekcie pozwala przełamać wskazane ograniczenia w analizach relacji międzysektorowych i roli III sektora w politykach publicznych. Dzięki zastosowaniu koncepcji koprodukcji uzyskujemy wiedzę nie tylko na temat wkładu III sektora jako dostawcy usług publicznych – kategoria analityczna co-production (jak w badaniach opartych na ustawie o działalności pożytku publicznego), ale też analizujemy udział III sektora w zarządzaniu tymi usługami (kategoria analityczna co-management) i demokratyzacji polityk publicznych (kategoria co-governance). Tym samym projekt przełamuje dominujące w literaturze polskiej ujęcie organizacji III sektora jako podmiotów realizujących wyłącznie funkcje komplementarne lub substytucyjne wobec administracji publicznej i rynku (wykracza zatem poza teorię dóbr publicznych Weisbrod'a). Osadzenie projektu w koncepcji koprodukcji pozwala na uzupełnienie polskich badań również o inne niż wskazane w ustawie o pożytku typy relacji międzysektorowych, z których nie każda może zostać uznana za współpracę. Po trzecie, dotychczasowe polskie analizy dotyczące relacji międzysektorowych ujmują je wyłącznie na jednym wybranym poziomie administracyjnym, tj. krajowym lub lokalnym. Brakuje natomiast obrazu całościowego, tzn. zbadania na ile polskie organizacje III sektora są aktywne również w tworzeniu rozwiązań z zakresu polityki edukacyjnej i pomocy społecznej na poziomie instytucji UE. Za wykorzystaniem koncepcji koprodukcji w projekcie przemawia również jej silne zakorzenienie w wiodących teoriach nauk społecznych (m.in. koncepcje politologiczne, socjologiczne, ekonomiczne genezy III sektora, policentryczność, reformy partycypacyjne). Wartość dodana niniejszego projektu wiąże się również z tym, że testowana w projekcie koprodukcja posiada, oprócz wymiaru deskryptywnego, charakterystycznego dla polskiego pojęcia współpracy w rozumieniu ustawy o działalności pożytku publicznego, rozbudowany wymiar normatywno-instytucjonalny. Oznacza to, że oprócz opisywania kształtu relacji międzysektorowych, umiejscawia je w szerszej problematyce porządku społeczno-politycznego i ekonomicznego.

Badania realizowane w projekcie nie tylko ugruntowują słabo rozpoznaną dotychczas w Polsce koncepcję koprodukcji, ale też przełamują podstawowe słabości dotychczasowych zachodnich badań w tym temacie, opisane przez Pestoffa (2012) i niewielu polskich badań na temat koprodukcji, prowadzonych przez Ciepielewską-Kowalik (2013, 2015 w druku), Kaźmierczaka (2012, 2014) i Sześciło (2015). Jest to możliwe dzięki analizom empirycznym, w tym z zastosowaniem metodologii mieszanej, łączącej metody i techniki ilościowe i jakościowe, badaniom w więcej niż jednej polityce publicznej (jak u Ciepielewskiej-Kowalik) oraz wyjściu poza wyłącznie teoretyczne ujęcia koprodukcji i w odniesieniu do krajów Europy Zachodniej (jak u Kaźmierczaka i Sześciło), reprezentujących przecież inny niż Polska model społeczny.